

VÄLKOMMEN TILL

Stenåsa kyrka

KYRKORNA PÅ ÖLAND

Bor man på en ö måste man kunna segla. Läget i södra Östersjön har medfört omfattande kontakter med länderna i söder.

Redan under vikingatiden blev bytet av religion tydligt på Öland, bland annat då kristna gravar började dyka upp på bygravfälten. Under 1000-talet uppfördes de första kyrkorna, de byggdes i trä och stavteknik. Några enstaka stavkyrkokopplankor finns kvar. Runristade gravmonument i sten har trotsat tidens tand och finns bevarade i sex kyrkor.

Under 1100-talet uppfördes det 34 stenkyrkor på Öland. Straxt efter tillkommer det sju kapell till fiske- och handelsplatser. De tidigaste kyrkorna hade fönster och portar mot både norr och söder. I några fall var de försedda med torn i väster och hade då även port i väster. Kring samtliga kyrkor gjordes plats för de döda och bogårdsdmurar av sten skiljde den heliga platsen. Dessa kyrkogårdar är fortfarande i bruk.

Under 1200-talet och medeltiden försågs många kyrkor med profana övervåningar och nästan hälften fick torn även i öster. Kyrkorna tjänade som gudstjänstlokaler såväl som magasin och lokaler för övernattnig. Kyrkans roll i samhället under medeltiden visar hur kristendomen och det världsliga gick hand i hand.

Kommande århundraden förändrades de flesta kyrkorna endast invändigt. De försågs med valv och ibland nya kor eller portaler. Efter reformationen kom nya krav på kyrkorummet. Helst skulle församlingen kunna sitta och detta medförde platsbrist i de små medeltida kyrkorna. Tillbyggnader genom breddning gjordes i flera kyrkor men mot slutet av 1700-talet fick många tanken att bygga nytt.

Ölands kyrkor är fattiga på medeltida föremål. Många krig och framför allt danskarnas härjningar 1677 lämnade lite kvar efter brandskattningarna. Idag är endast en av södra Ölands medeltida kyrkor helt bevarad medan ytterligare tre har bevarade medeltida rum. Medeltida torn finns kvar i sju kyrkor.

Kyrkorna idag bevarar stilideal och funktion från 1700- och 1800-talens salskyrkor. Den sittande församlingen lyssnar till gudstjänsten och sjunger tillsammans. Stora fönster gör läsningen i psalmboken enklare och predikstolen sprider ordet i hela rummet.

Dagens kyrkobyggnader håller sakt på att anpassas till moderna former. Flexibilitet, deltagande och även modern teknik ställer krav. På södra Öland finns en kyrka som anpassats till moderniteten och samtidigt bevarat sin medeltida struktur – Ventlinge kyrka.

LITE OM STENÅSA KYRKA

Vid östra landvägen med vid utsikt över Östersjön och alvaret, ligger Stenåsa kyrka. Kyrkplatsen ligger i en lång räckla av radbyar som utgör gamla Stenåsa socken. Det har funnits kyrka på platsen sedan vikingatiden och gravfälten vid byarna vittnar om tidigt kristnande.

En stenkyrka uppfördes under sent 1100-tal runt den gamla träkyrkan. Västtorn tillkom strax därefter som vanligt på Öland. Tornet hade portal i söder. Tornets nedre våning med herrskapsutrymmen nåddes denna väg. I mitten av 1200-talet förlängdes kyrkan då ett rakslutet kor uppfördes. I östgaveln fanns ett tredelat fönster med glasmålningar. I fönstersmygen fanns kalkmålningar föreställande S:t Olof och Maria Magdalena. Stenåsa kyrka var troligen en av många Olofskyrkor.

Som vanligt blev denna kyrkobyggnad med tiden för liten och samtal om ny kyrka pågick flera årtionden. 1831 stod nuvarande kyrka klar. Även denna byggdes runt den gamla vars murverk revs. Stenåsa nya kyrka är en ljus salskyrka i traditionell nyklassicistisk stil. Kyrkorummet är prytt med eleganta dekorationsmålningar i taket och runt fönster. En paradisfont från 1200-talet tillhör de få bevarade medeltida föremålen. Kyrkskeppet från 1600-talet är ett av Ölands äldsta.

KYRKAN MITT I BYGDEN

Stenåsa kyrka är en av två kyrkor i Hulterstad-Stenåsa församling. Här firar vi mässa/gudstjänst varannan söndag, gärna med efterföljande mingelfika. Ibland medverkar församlingens körer med härlig sång och musik. I kyrkan sker också kyrkliga handlingar såsom dop, konfirmation, vigslar och begravningar. Även musikkonserter förekommer.

Så varmt välkomna att se vår kyrka, uppleva kyrkorummets stillhet eller att delta i kyrkans gemenskap.

Klocktornet

I kyrkans torn hänger tre kyrkklockor, storklockan från 1780, mellanklockan från 1757 och lillklockan från 1845. De ringer till helg och andakt. Efter ett dödsfall hörs själaringningen över bygden. Skärtorsdagens dymlade ringning förebådar Jesu lidande och död.

Kyrkans portar

Vid kyrkans restaurering 1956 ersattes de gamla ytterdörrarna med nya i kopparplåt. Motiven på dessa är Den gode herden (södra ingången) och Det stora fiskafänget (ingången till vapenhuset) Dörrarna skänktes till kyrkan av dåvarande kyrkoherden Hugo Håkansson.

Kyrkans portar

Välkommen in

Kyrkan är ljus och rymlig med en rikt utsmyckad altaruppsats och predikstol. Interiören präglas av dekormålningar i grågröna nyanser i det tunnvälvda taket och som bladgirlander över fönstren. Samt i bibelspråk i ett band som en takfris och kartuscher med tänkvärda bibelcitат. Detta målades 1902 och har bevarats vid senare renoveringar. Idag ger detta kyrkan sin särprägel.

Altaret

Runt altarringen samlas vi i nattvard och bön. Ser en rikt skulpterad altaruppsats som uppförts av skulptören Jonas Berggren, 1766. Den består av tre tavlor över varandra. Den nedersta och största tavlan byttes ut på 1800-talet, med samma motiv som tidigare, föreställande Jesus i Getsemane örtagård, målad av Carl Oscar Christiernin. På altaret står ett nyanskäffat silverkors tillverkat av Fredrik Ingemansson. Fyra ljusstakar, två vasar i silver. Vid nattvarden används en kalk från 1825 och ciborium från 1875.

Predikstolen

Predikstolen är från början av 1700-talet. Den dekorerades av Jonas Berggren samtidigt som han gjorde altaruppsatsen 1766. Här ser vi fyra evangelister, Matteus (ängel), Markus (lejon), Lukas (tjur), Johannes (örn). På ljudtakets kant sitter små änglabarn med pinoredskap. Längst upp vilar det krönte världsklotet

Dopet

Kyrkan har tre dopfuntar, två av dem är från medeltiden. Den äldsta står i vapenhuset daterad till före 1200-talet. Nere i kyrkan vid dörren står en dopfunt i ek från 1800-talet. Idag döper vi barnen i den dopfunt som står framme i koret, en paradisfunt från 1300-talet. Detta sker ofta i samband med en huvudgudstjänst. Församlingen skänker då ett dopljus med hållare i kalksten.

Dopfunten

Musik

Kyrkan saknade orgel i många år. 1878 beställde församlingen en orgel av P.L. Åkerman, Stockholm. 1953 ersattes det gamla verket av ett nytt medans fasaden fortfarande är den ursprungliga. Till orgelns mäktiga toner sjunger vi "Var hälsad sköna morgonstund" vid julottan.

Orgeln

Vid ljusbäraren innanför västra dörren tändes vi ljus till avlidnas minne. I taket under läktaren hänger den ljuskrona som kapten E. Lillia, Frösslunda skänkte år 1831.

Kyrkans votivskepp är en bestyckad tremastad brigg troligen från 1600-talet. Har omriggats och renoverats flera gånger.

Ett altarskåp är målat och skänkt av Erling Fredriksson i Slagerstad. Motivet är alvaret tänkt som Edens lustgård.

Altarbrunet och kormattan i röllakan är komponerat av Sigrid Birgitta Synnergren, tillverkat 1961.

Kyrkans äldsta mässhake är av svart sammet med silverbroderier från 1839.

Denna kyrka är en av 19 kyrkor i Södra Ölands pastorat och ligger i Hulterstad-Stenåsa församling.

Södra Ölands pastorat
Kyrkgatan 3
386 92 FÄRJESTADEN

Kansli Tfn: 0485-380 12

sodraolands.pastorat@svenskakyrkan.se
www.svenskakyrkan.se/sodraoland

Följ oss gärna på
Facebook

facebook.com/SvenskakyrkanSODRAOLAND

